

УДК 37.048:796.075

Криштанович Світлана Володимирівна
кандидат наук з державного управління, доцент
кафедра економіки, менеджменту та готельно-ресторанного бізнесу
Львівський державний університет фізичної культури
м. Львів, Україна
skrischtanovich@gmail.com

СИСТЕМА ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Анотація. Сучасний ринок праці потребує менеджерів фізичної культури і спорту, які здатні оперувати знаннями, активно діяти, вміти швидко приймати відповідальні рішення в проблемних ситуаціях, вирізнятися мобільністю, конструктивністю, здатністю до адаптації, умінням реалізувати свої творчі здібності в процесі професійної діяльності. Тому, метою є дослідження та побудова системи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, що буде одним із аспектів модернізації освіти та сприятиме їх затребуваності на ринку праці. В роботі були використані наступні методи: аналітичний, метод узагальнення незалежних характеристик, метод конкретизації. За допомогою цих методів нам вдалось систематизувати ключові компетенції менеджерів фізичної культури і спорту та запропонувати систему формування ключових компетентностей майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. На першому етапі така система диктує потребу у підготовці менеджерів фізичної культури і спорту, які відповідно до кон'юнктури ринку мають бути здатними забезпечити виконання поставлених перед ними завдань. На другому етапі підготовки менеджерів з фізичної культури і спорту визначаються навчальні цілі, методи і форми. На третьому етапі підготовка спортивних менеджерів має бути спрямована на застосування практик у своїй діяльності.

Ключові слова: система, ключові компетентності, менеджер, фізична культура, спорт, етапи формування.

Вступ. Сьогодні до пріоритетів підготовки кваліфікованих фахівців відносять не тільки набуття професійних знань майбутніми випускниками ВНЗ, але і їх вмінням оперувати знаннями, бути готовими пристосовуватися до нових потреб ринку праці, активно діяти, вміти швидко приймати відповідальні рішення в проблемних ситуаціях, вирізнятися мобільністю, конструктивністю, здатністю до адаптації, умінням реалізувати свої творчі здібності в процесі професійної діяльності. Це диктує, необхідність побудови системи освіти на основі професійної компетентності, яка є одним із аспектів модернізації освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В енциклопедії освіти основний акцент зроблено на тому, що «система підготовки фахівця є засобом, спрямованим на реалізацію мети» [3]. А.Семенова зазначає, що ключовим у понятті «система» є її динамічна єдність, що дозволяє системі існувати цілісно. В. Афанасьєв визначив основними ознаками системи - наявність структури, яка відображає певну внутрішню організацію системи з окремих компонентів, що є мінімальною одиницею системи; наявність зв'язків, за допомогою яких відбувається взаємодія компонентів системи між собою, і тому вона розглядається як певна структурно-функціональна цілісність. Ми повністю погоджуємося з твердженням, що кожна система має свої особливості, маючи в той же час багато спільного, що є свідченням того, що процес систематизації навчального процесу дає широке поле діяльності для науковців [5]. Але високий рівень системи підготовки майбутніх фахівців фізичної культури повинен досягатися саме за умов: наукового обґрунтування і впровадження у процес їх фахової підготовки теоретико-методичних елементів (знань, умінь, навичок), переорієнтацію цієї системи з консервативно-нормативної моделі, на інноваційну педагогічну діяльність, складовими якої є конструктивний, організаційний, комунікативний та дослідницький компоненти [6].

Незважаючи на отримані науковцями результати й наявну науково-теоретичну та методичну літературу, ця проблема залишається актуальною і потребує подальшої розробки відповідно до вимог ринку праці й сучасної вищої освіти.

Метою статті є дослідження системи формуван-

ня професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, що сприятиме їх затребуваності на ринку праці.

Завданнями дослідження є: 1) провести аналіз літератури щодо системи формування професійної компетентності у майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; 2) сформулювати особливості підготовки майбутніх менеджерів, які будуть конкурентоспроможними на ринках праці та зможуть самостійно організовувати фізичне виховання різних верств населення й успішно працювати на всіх рівнях спортивного руху; 3) запропонувати систему формування ключових компетентностей майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених задач було використано аналітичний метод, який дав змогу визначити пріоритети у формуванні професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. Метод узагальнення незалежних характеристик сприяв визначенню ключових компетенцій спортивних менеджерів. За допомогою методу конкретизації нам вдалось систематизувати ключові компетенції менеджерів фізичної культури і спорту.

Виклад основного матеріалу. Вимоги до підготовки менеджерів фізичної культури і спорту знайшли відображення у Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, затвердженої 25 червня 2013 року та в Державній цільовій соціальній програмі розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року, яка була затверджена 1 березня 2017 року на засіданні Кабінету Міністрів України. В основу Програми було покладено комплексний підхід для вирішення проблем розвитку цієї галузі. Зокрема, вона повинна гарантувати підвищення спеціальних знань, професійної компетентності і майстерності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, які будуть працювати в сучасних ринкових соціально-економічних умовах.

Напрями і принципи підготовки спортивних менеджерів в рамках державної системи вищої професійної освіти в Україні визначаються Законом України Про вищу освіту від 01.07.2014 № 1556-VII (Редакція станом на 01.01.2018), а саме стандартами вищої освіти, які включають державний стандарт

вищої освіти, галузеві стандарти вищої освіти, стандарти вищої освіти ВНЗ. Це дає підстави для визначення особливостей системи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

На основі проведеного нами теоретичного аналізу літератури системи формування професійної компетентності у майбутніх фахівців фізичної культури і спорту, на нашу думку, доцільно розглядати, як процес технічно обґрунтованих засад вищих навчальних закладів країни, що надають особистості підготовки цих фахівців такого рівня професійної компетентності, завдяки якому вони зможуть стати конкурентоспроможними на ринках праці і зможуть самостійно організувати фізичне виховання різних верств населення та успішно працювати в усіх ланках спортивного руху.

Сучасна система формування професійної компетентності спортивних менеджерів, як цілісна педагогічна система, повинна бути спрямована на формування творчої самостійності цих фахівців, здатних до саморозвитку та навчання упродовж життя, бути професійно мобільними та гнучкими відповідно до швидкозмінних економічних та суспільних процесів та явищ, конкурентоспроможними на ринку праці галузі фізичної культури та спорту.

Слід зазначити, що станом на червень 2016 року основні вимоги системи формування професійної компетентності менеджерів фізичної культури і спорту здійснювались у 59 вищих навчальних закладах України. Вони реалізовувались за ступенем підготовки цих спеціалістів. Так у 12 спеціалізованих навчальних закладах спортивного профілю студенти здобували освіту молодшого спеціаліста, у 59 ВНЗ студенти здобували освіту бакалавра, у 44 ВНЗ студенти здобували освіту спеціаліста, у 39 ВНЗ студенти здобували освіту магістра [2, с.595].

Така система формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, без сумніву, має враховувати вплив цивілізаційних трансформацій в освіті, які характеризуються відповідними змінами, як-от: активне формування глобального освітнього простору; інтернаціоналізація (процес входження національних освітніх інституцій у глобальний освітній простір); інноваційний характер діяльності освітніх інституцій.

Майбутні фахівці фізичної культури та спорту повинні бути готові до реалізації управлінської функції у сфері своєї діяльності. Професійна діяльність у галузі фізичного виховання та спорту має певні особливості, а саме: виконання будь-якої професійної функції майбутнього менеджера фізичної культури і спорту завжди пов'язане із здійсненням організації фізкультурно-спортивної діяльності, керуванням закладами фізкультурно-спортивного напрямку.

Система формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту є важливою умовою підготовки готовності цих фахівців до професійної діяльності і набуває сьогодні винятково важливе значення. Адже, вона має забезпечуватися не тільки навчально-виховним процесом майбутніх фахівців, спеціальними знаннями, вміннями та навичками, а й розвитком у них компетенційних якостей особистості, їх інтелектуального потенціалу, внутрішніх можливостей, інтересів, здібностей, мотиваційних і ціннісних настанов.

Формування готовності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту до професійної діяльності полягає, насамперед, у нагромадженні знань щодо їх практичної діяльності. Зміст професійної освіти майбутнього менеджера з фізичної культури і спор-

ту має включати ґрунтовне ознайомлення з науковою базою та технологією обраного виду діяльності, прищеплення йому професійних практичних вмінь і навичок; надбання психологічних і моральних якостей особистості, які будуть важливими для їх роботи у визначеній сфері професійної діяльності. Необхідно акцентувати увагу на значимість професійної освіти менеджера фізичної культури і спорту, що обумовлена не лише майбутнім видом його роботи, але й потребами креативного ставлення до неї.

Виходячи з тенденцій світового розвитку, формування професійної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту можливе за таких умов, як: наявність професійних знань, умінь та навичок, готовність до здійснення майбутньої професійної діяльності; комунікативність, толерантність, здатність до конструктивного спілкування; готовність до співробітництва, розвинене творче мислення, вміння самостійно приймати рішення; економічна ерудованість, прагнення до професійного розвитку, акмеологічна спрямованість особистості тощо.

Адже, професійна компетентність менеджерів фізичної культури і спорту в майбутній професійній діяльності визначатиметься їх здатністю: планувати й здійснювати управлінську фізкультурно-спортивну діяльність; реалізовувати в процесі майбутньої діяльності конструктивне професійне спілкування; творчо і самостійно вирішувати управлінські завдання та проблеми, відповідати за результати своєї діяльності; творчо збагачувати власні професійні знання, вміння й навички; адекватно оцінювати рівень власної компетентності та прагнути до постійного професійного розвитку тощо.

Система формування професійної компетентності фахівців фізичної культури і спорту передбачає системну організацію навчального процесу, що має забезпечити виконання двох взаємопов'язаних вимог, а саме: планомірне формування цілісної професійної діяльності й цілісної особистості, які визначаються завданнями педагогічного процесу; переходу «від загального до особистісного» при засвоєнні змісту кожного рівня навчальної дисципліни та індивідуального підбору матеріалів для окремого студента [4].

Під час реалізації основних засад системи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту важливо обов'язково дотримуватися: підготовчого, технологічного, практично-експериментального, контрольного етапів; принципів науковості, систематичності й послідовності, індивідуалізації, доступності, зв'язку теорії з практикою; урахувати такі функції менеджера, як інтегративна, пізнавальна, оцінна; створити належні педагогічні умови застосування спеціального програмно-методичного забезпечення освітнього процесу; використовувати методи і прийоми підготовки з урахуванням специфіки їх професійної діяльності, а саме: наближення навчально-виховного процесу до умов майбутньої професійної діяльності тощо.

Ринок фізичної культури і спорту оперативно реагує на гарантований навчальним закладом рівень знань, вмінь і навичок підготовленого менеджера, його здатність якісно реалізувати отримані знання на практиці. Тому, навчальний заклад має забезпечити комплексний підхід до формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і, враховуючи різні форми навчання, такі як: проведення практик у державних інституціях, спортивних федераціях, клубах різних форм власності з перспективою подальшого стажування; здійснення

експертних опитувань серед топ-менеджерів організацій та установ; проведення щорічних презентацій щодо підготовки менеджерів та організація участі зацікавлених представників різних організацій фізичної культури і спорту тощо.

Важливо враховувати під час навчального процесу, що у діяльності менеджера фізичної культури і спорту має здійснюватися систематичне професійне навчання з управління довіреного йому персоналу, навчання з організації проектної роботи, з Е-урядування здійснення менеджменту, навчання та підвищення кваліфікації з пріоритетних напрямів діяльності відповідно до розвитку сучасних практик й теорії управління, потреб державно-приватного партнерства у сфері фізичної культури і спорту [1].

Висновки та перспективи подальших розвідок. Таким чином, в умовах ринкової економіки процес формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту потребує реальної зміни існуючої системи підготовки цих фахівців, утвердження її визначальної ролі і функцій у процесі реалізації завдань, які стоять перед суспільством. На першому етапі така система диктує потребу у підготовці менеджерів фізичної культури і спорту, які відповідно до кон'юнктури

ринку мають бути здатними забезпечити виконання поставлених перед ними завдань. На другому етапі підготовки менеджерів з фізичної культури і спорту визначаються навчальні цілі, методи і форми. Важливим чинником у навчальному процесі має налагодження взаємозв'язку із науковими установами та національним освітнім центром (з повноваженнями контролю та підвищення кваліфікації майбутніх спортивних управлінців). Підготовка менеджерів фізичної культури і спорту має здійснюватися на основі систематизації знань, необхідних для розробки, реалізації спортивних проектів та їх впровадження із забезпеченням моніторингу та оцінки отриманих результатів. На третьому етапі підготовка майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту має бути спрямована на застосування практик у своїй діяльності, а саме фахівців з отриманими знаннями й уміннями, які вмiють: організувати й управляти наявними комунікативними процесами, виконувати вимоги щодо ефективної організації діяльності персоналу; управляти ресурсами і витратами спортивних проектів; приймати ефективні управлінські рішення з урахуванням досягнутих результатів та кон'юнктури ринку.

References

1. Hontaruk, O. (2015). Problemy realizatsii derzhavni-privatnoho partnerstva u sferi fizychnoi kultury i sportu [Problems of realization of public-private partnership in the field of physical culture and sports]. *Aktualni problemy fizychnoi kultury i sportu* [Actual problems of physical culture and sports], 34 (2), 31–35 [in Ukrainian].
2. Hontaruk, O. (2016). Systema pidhotovky menezheriv z fizychnoi kultury i sportu v rynkovykh umovakh [System of training of managers of physical culture and sports in market conditions]. *Fizichne vykhovannia, sport, kultura i zdorovia u suchasnomu suspilstvi* [Physical education, sports, culture and health in modern society], 3 (35), 593–600 [in Ukrainian].
3. Kremen, V.H. (Ed.). (2008). *Entsyklopediia osvity* [Encyclopedia of Education]. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
4. Kryshtanovych, S.V. (2017). Formuvannia u maibutnikh menezheriv fizychnoi kultury i sportu hotovnosti do profesiinoi dialnosti [Formation of future managers of physical culture and sports readiness for professional activity]. *Molodyi vchenyi* [Young scientist], 3 (43), 414 – 418 [in Ukrainian].
5. Romanyshyna, O.Y. (2016). Teoretychni i metodychni osnovy formuvannia profesiinoi identychnosti maibutnikh uchyteliv zasobamy informaziinykh tekhnolohii [Theoretical and methodological foundations of formation of professional identity of future teachers by means of information technologies]. *Unpublished Doctoral Dissertation*. Ternopil: Ternopil national pedagogical university [in Ukrainian].
6. Shyian, B.M. (2001). Pidhotovka vchytelia fizychnoi kultury tretiaho tysiacholittia [Teacher training of physical culture of the third millennium]. *Konsepziia rozvytku haluzi fizychnoho vykhovannia i sportu v Ukraini* [Concept of development of the field of physical education and sports in Ukraine], 371–374 [in Ukrainian].

Список використаної літератури

1. Гонтарук О.М. Проблеми реалізації державно-приватного партнерства у сфері фізичної культури і спорту / О.М.Гонтарук // Актуальні проблеми фізичної культури і спорту. – 2015. – № 34 (2). – С. 31–35.
2. Гонтарук О. Система підготовки менеджерів з фізичної культури і спорту в ринкових умовах / О.Гонтарук // Фізичне виховання, спорт, культура і здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. пр. – 2016. – № 3(35). – С.593–600.
3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; голов. ред. В.Г.Кремень. – Київ: Юрінком Інтер, 2008. – 1038 с.
4. Криштанович С. В. Формування у майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту готовності до професійної діяльності / С.В.Криштанович // Молодий вчений. – 2017. – № 3 (43). – С. 414–418.
5. Романишина О. Я. Теоретичні і методичні основи формування професійної ідентичності майбутніх учителів засобами інформаційних технологій: дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук: спец. 13.00.04 – «теорія і методика професійної освіти» / Романишина О. Я. – Тернопіль, 2016. – 482 с.
6. Шиян Б.М. Підготовка вчителя фізичної культури третього тисячоліття / Б.М.Шиян // Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні: Зб. наук. пр. – Рівне : Принт Хауз, 2001. – С. 371–374.

Стаття надійшла до редакції 13.04.2018 р.

Стаття прийнята до друку 17.04.2018 р.

Криштанович Светлана

кандидат наук по государственному управлению, доцент
кафедра экономики, менеджмента и гостинично-ресторанного бизнеса
Львовский государственный университет физической культуры
г.Львов, Украина

СИСТЕМА ФОРМИРОВАНИЯ КЛЮЧЕВЫХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ БУДУЩИХ МЕНЕДЖЕРОВ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И СПОРТА

Аннотация. Современный рынок труда востребует менеджеров физической культуры и спорта, которые способны оперировать знаниями, активно действовать, уметь быстро принимать ответственные решения в проблемных ситуациях, отличаться мобильностью, конструктивностью, способностью к адаптации, уметь реализовать свои творческие способности в процессе профессиональной деятельности. Поэтому, нашей

целью есть исследование и построение системы формирования профессиональной компетентности будущих менеджеров физической культуры и спорта, также модернизация образования, что будет способствовать их востребованности на рынке труда. В работе были использованы следующие методы: аналитический, метод обобщения независимых характеристик, метод конкретизации. С помощью этих методов нам удалось систематизировать ключевые компетенции менеджеров физической культуры и спорта и предложить систему формирования их ключевых компетенций. На первом этапе такая система диктует потребность в подготовке менеджеров физической культуры и спорта, что в соответствии с запросами рынка должны обеспечить выполнение поставленных задач. На втором этапе подготовки менеджеров по физической культуре и спорту определяются учебные цели, методы и формы. На третьем этапе подготовка спортивных менеджеров должна быть направлена на применение практик в своей деятельности.

Ключевые слова: система, ключевые компетентности, менеджер, физическая культура, спорт, этапы формирования.

Kryshtanovych Svitlana

Candidate of Sciences in Public Administration, PhD, Associate Professor
Department of Economics, Management and Hotel-Restaurant Business
Lviv State University of Physical Culture
Lviv, Ukraine

SYSTEM OF FORMATION OF KEY COMPETITIVENESS OF FUTURE MANAGERS PHYSICAL CULTURE AND SPORTS

Abstract. The modern labor market requires managers of physical culture and sports that are able to operate with knowledge, to actively act, to be able to quickly make responsible decisions in problematic situations, to be distinguished by mobility, constructiveness, ability to adapt, ability to realize their creative abilities in the process of professional activity. Therefore, the goal is to research and build a system of professional competence development for future managers of physical culture and sports, which will be one of the aspects of modernizing education and will promote their demand in the labor market. The following methods were used in the work: analytical method, generalization of independent characteristics, method of concretization. With the help of these methods, the priorities in shaping the professional competence of future managers of physical culture and sports were determined, key competencies were established and a system for their formation was proposed. At the first stage, such a system dictates the need for training managers of physical culture and sports, which, in accordance with the market conditions should be able to ensure the performance of their tasks. At the second stage of the training of managers in physical education and sport, the learning objectives, methods and forms are determined. In the third stage, the training of sports managers should be aimed at applying practices in their activities, in particular, specialists with the knowledge and skills that are able to: organize and manage existing communicative processes, comply with the requirements for the effective organization of personnel activities; manage the resources and expenses of sports projects; take effective management decisions based on the results achieved and market conditions. When implementing these stages of the system of forming the professional competence of future managers of physical culture and sports, it is important to establish a permanent communication between the teacher and the student and to monitor his actions. In order to assess the level of professional competence development of sports managers, clear criteria for evaluating the achieved results according to each stage of this interaction should be developed. Implementation of these criteria in the educational process will demonstrate the perspectivity and effectiveness of such an approach of the system of formation of professional competence of managers of physical culture and sports as future qualified specialists.

Key words: system, key competencies, manager, physical culture, sport, stages of formation.